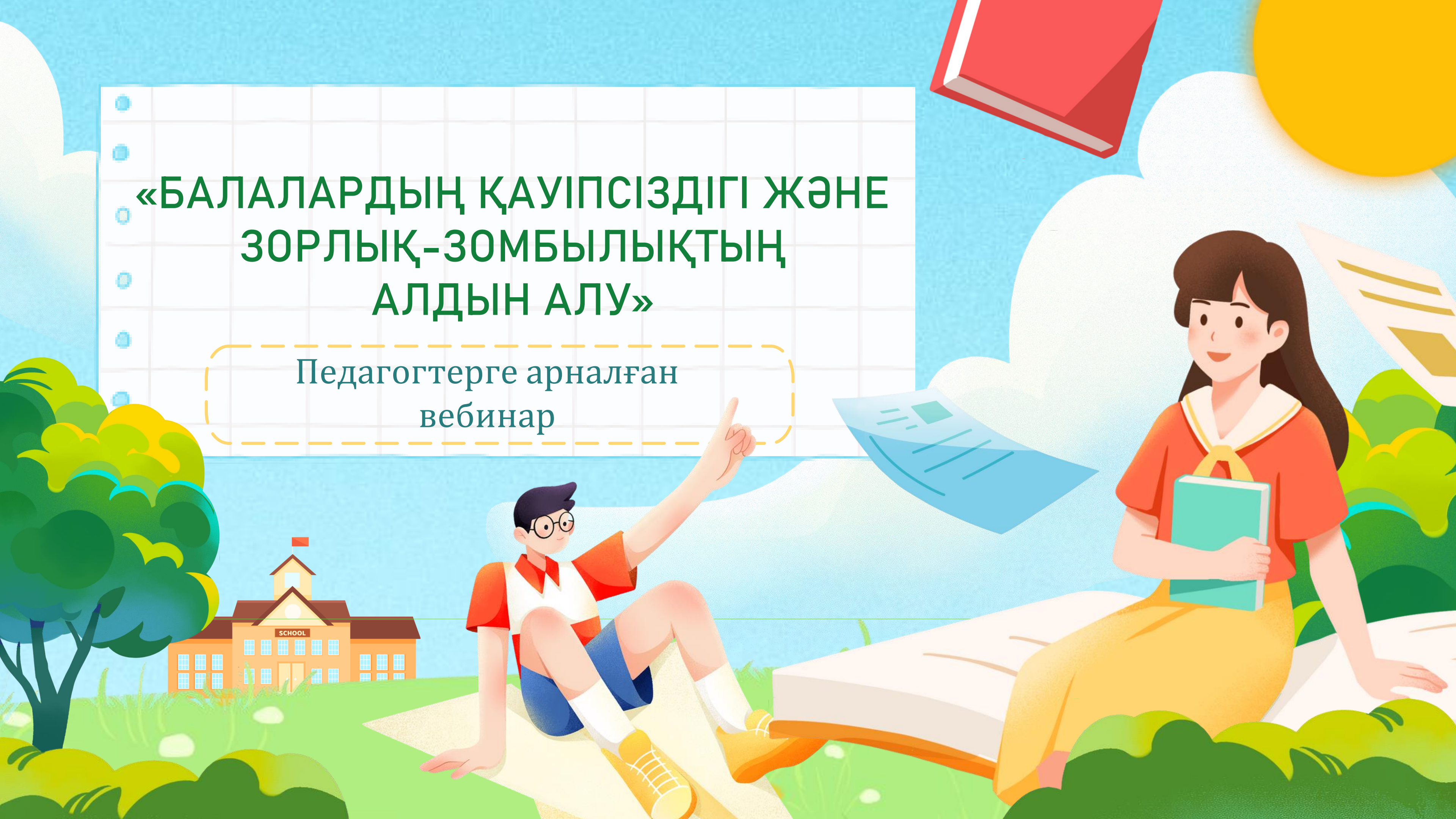

«БАЛАЛАРДЫҢ ҚАУІПСІЗДІГІ ЖӘНЕ ЗОРЛЫҚ-ЗОМБЫЛЫҚТЫҢ АЛДЫН АЛУ»

Педагогтерге арналған
вебинар

Буллинг дегеніміз не?

01. БАЛАНЫ ЖӘБІРЛЕУ (БУЛЛИНГ)

баланы жәбірлеу (буллинг) – қорлау сипатындағы жүйелі (екі және одан көп) әрекеттер, қудалау және (немесе) қорқыту, оның ішінде қандай да бір әрекетті жасауға немесе жасаудан бас тартуға мәжбүрлеуге бағытталған әрекеттер, сол сияқты жария түрде немесе масс-медиа және (немесе) телекоммуникация желілері және (немесе) онлайн-платформалар пайдаланыла отырып жасалған дәл сол әрекеттер (кибербуллинг)

БАЛАЛАР АРАСЫНДАҒЫ БУЛЛИНГТІҢ НЕГІЗГІ ТҮРЛЕРІ

1. ФИЗИКАЛЫҚ БУЛЛИНГ

Ұру, итеру, аяқтан шалу, тепкілеу. Жеке заттарды бүлдіру, ұрлау. Күш көрсету арқылы қорқыту: «Айтсаң – жаман болады».

Салдары: жарақаттар, мектептен қорқу, өзін төмен бағалау.

2. ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ (ЭМОЦИЯЛЫҚ) БУЛЛИНГ

Қорлау, кемсіту, мазақ ету. Елемеу, «үнсіз» қысым көрсету. Манипуляция және қорқыту.

Салдары: мазасыздық, депрессия, қажетсіздік сезімі, ересектерге деген сенімнің жоғалуы.

3. ӘЛЕУМЕТТІК БУЛЛИНГ (ИЗОЛЯЦИЯ)

Баланы топтан, ойыннан, ортадан шеттету. «Сен бізбен ойнамайсың», «Жалғыз отыр». Жалған ақпарат тарату, өсек айту.

Салдары: жалғыздық, әлеуметтік оқшаулану, ересек өмірде қарым-қатынас қиындықтары.

БАЛАЛАР АРАСЫНДАҒЫ БУЛЛИНГТІҢ НЕГІЗГІ ТҮРЛЕРІ

4. ВЕРБАЛДЫ БУЛЛИНГ

Дөрекі сөздер, лақап аттар, үнемі мазақ ету. Сырт келбетіне, ұлтына, физикалық ерекшеліктеріне байланысты кемсіту. Жаралайтын сарказм. Салдары: өзін төмен бағалау, ұялу, қажетсіздік сезімі.

5. КИБЕРБУЛЛИНГ

Мессенджерлер мен әлеуметтік желілердегі қорлау. Фото/видео астындағы хейт-пікірлер, мазақ сөздер. Аккаунттарды бұзу, жеке ақпаратты немесе фотоларды тарату. Салдары: тұрақты стресс, «бұл әлемнен қашып құтыла алмайсың» деген сезім, суицид туралы ойлар.

БУЛЛИНГТІҢ АЛДЫН АЛУ

БУЛЛИНГТІҢ АЛДЫН АЛУ – бұл білім беру процесінің барлық қатысушылары (оқушылар, мұғалімдер, ата-аналар) арасында қауіпсіз және достық орта қалыптастыруға, қорлаудың алдын алуға және конструктивті қарым-қатынас дағдыларын дамытуға бағытталған кешенді шаралар жүйесі.

Бұл жұмыс агрессия белгілерін ерте анықтауды, жәбірленушілерге қолдау көрсетуді, агрессорлармен жұмысты, топтық бірлікті қалыптастыруды және барлық қатысушыларды эмпатия, төзімділік пен жанжалдарды бейбіт жолмен шешу дағдыларына үйретуді қамтиды.

АЛДЫН АЛУ ЖҰМЫСТАРЫНЫҢ НЕГІЗГІ ҚАТЫСУШЫЛАРЫ

БІЛІМ БЕРУ ҰЙЫМЫНЫҢ ӘКІМШІЛІГІ

Буллингтің алдын алу және оны
болдырмау бойынша **жұмысты**
қамтамасыз етеді.

Білім беру процесінің
қатысушыларының құқықтары мен
мүдделеріне құрметпен қарауды,
буллингке нөлдік төзімділік
мәдениетін қалыптастыруға
бағытталған **жағдайларды жасайды.**

БІЛІМ БЕРУ ҰЙЫМЫНЫҢ БАСШЫСЫ

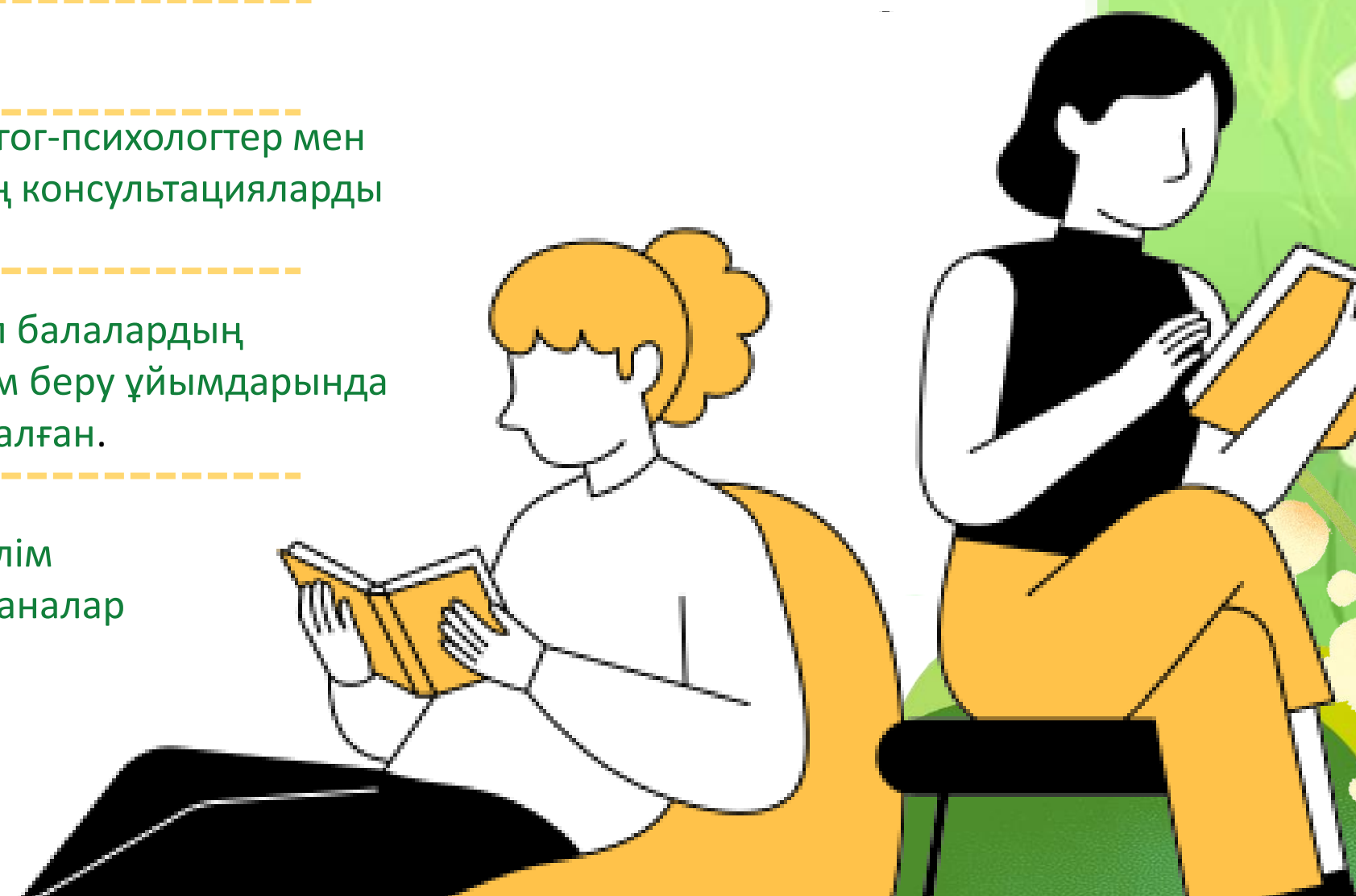

Жыл сайын оқу жылы басталар алдында баланы
буллингтен (жәбірлеуден) қорғау бойынша
алдын алу **жоспарын бекітеді.**

БУЛЛИНГТІҢ АЛДЫН АЛУ ЖОСПАРЫ

ЖОСПАР КЕЛЕСІ ІС-ШАРАЛАРДЫ ҚАМТИДЫ:

- ✓ Балалардың, ата-аналардың және педагогтердің ақпараттануын арттыру мақсатында тоқсан сайын кемінде 1 (бір) рет ақпараттық-түсіндіру жұмыстарын жүргізу.
- ✓ педагогтердің кәсіби құзыреттілігін арттыру – оларды оқыту семинарларына және басқа да іс-шараларға қатыстыру арқылы жүзеге асырылады.
- ✓ балалар мен ата-аналарды баланы қорлауға жол берілмейтіні жөнінде хабардар ету.
- ✓ қорлау белгілеріне дер кезінде әрекет ету;
- ✓ балаларға әлеуметтік, психологиялық-педагогикалық көмек көрсету – бұл педагог-психологтер мен әлеуметтік педагогтер тарапынан жүзеге асырылады және педагог-психологтың консультацияларды тіркеу журналына енгізіледі.
- ✓ тәрбие процесі мен білім беру ортасының жағдайына мониторинг жүргізу – бұл балалардың құқықтары мен мүдделерінің сақталуын, олардың оқуы, тәрбиеленуі және білім беру ұйымдарында қауіпсіз болуын қамтамасыз ететін ресурстармен қамтылуын бақылауға бағытталған.
- ✓ баланы жәбірлеудің (буллингтің) алдын алу және оның алдын алу мәселесін білім беру ұйымының басқару жөніндегі алқалы органдарының отырыстарында ата-аналар комитетінің қатысуымен қарастыру.

БУЛЛИНГТІ АНЫҚТАУДАҒЫ НЕГІЗГІ ҚАДАМДАР

Буллинг фактісі туралы ақпарат білім бөліміне немесе білім беру ұйымына түскен кезде, жауапты адам жәбірлеу фактісін тіркейді.

1 күн ішінде бұл ақпарат білім бөлімі басшысына немесе білім беру ұйымының жетекшісіне жеткізіледі.

БАЛАҒА ҚАТЫСТЫ БУЛЛИНГТІҢ (ЖӘБІРЛЕУДІҢ) АЛДЫН АЛУ ЕРЕЖЕЛЕРІ

БІЛІМ БЕРУ ҰЙЫМЫНЫҢ БАЛАҒА ҚАТЫСТЫ БУЛЛИНГ ТУРАЛЫ АҚПАРАТ ТҮСКЕН КЕЗДЕГІ ӘРЕКЕТ АЛГОРИТМІ

Тәрбие жұмысы жөніндегі басшының орынбасары

буллингке қатысушылар туралы бастапқы ақпаратты қалыптастырады;

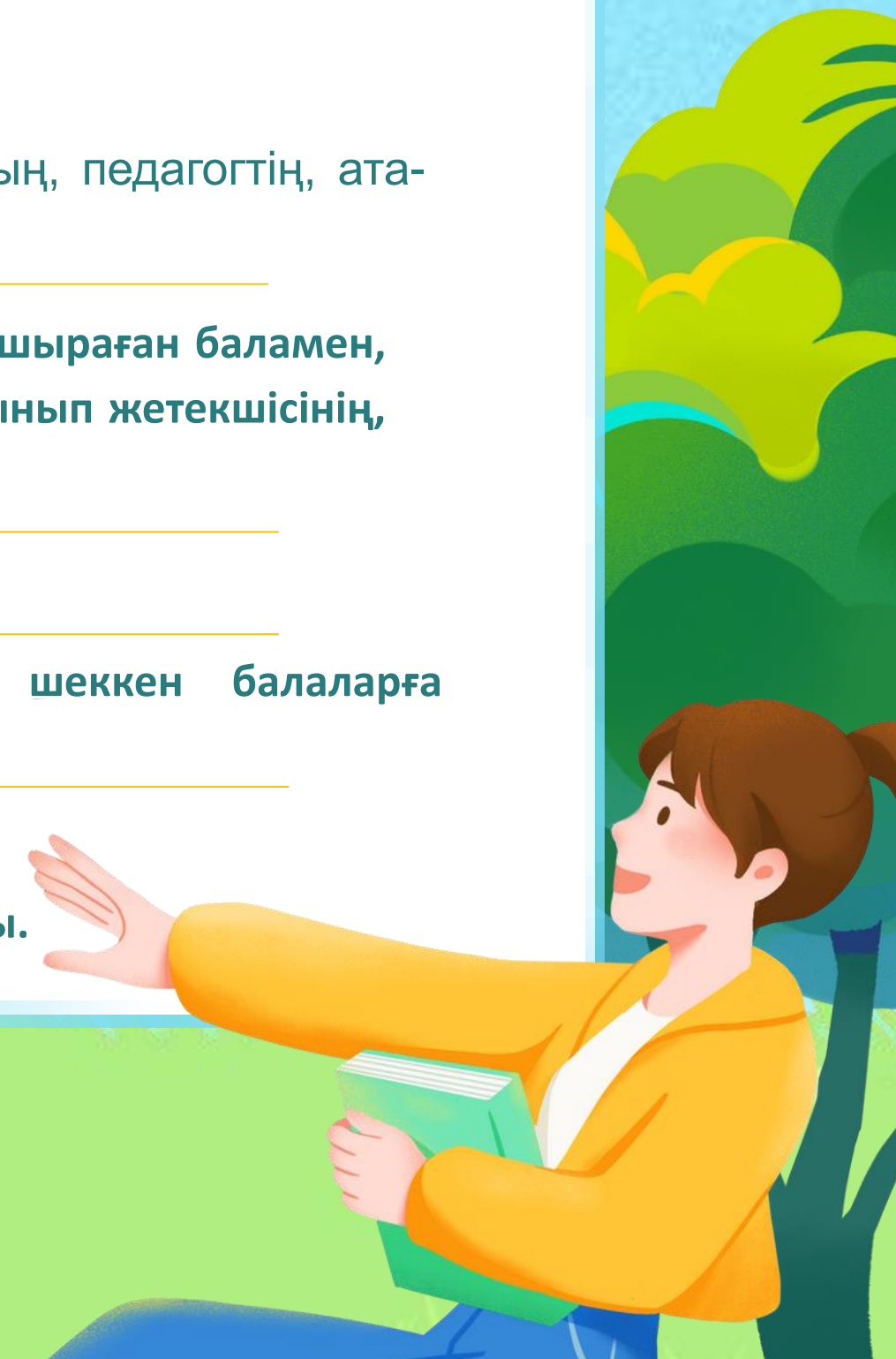
- ✓ баланың (отбасы мүшелерінің) тегі, аты, әкесінің аты;
- ✓ тұрғылықты мекенжайы;
- ✓ баланың оқу орнындағы жалпы мінездемесі;
- ✓ сынып жетекшісінің, куратордың, баланы құдалауға қатысушылардың, педагогтің, ата-аналардың жазбаша түсіндірмесі

Буллинг туралы ақпарат түскеннен кейін 1 жұмыс күні ішінде құдалауға ұшыраған баламен, буллингті бастаған/инициатор баламен және олардың ата-аналарымен сынып жетекшісінің, педагог-психологтің қатысуымен әңгіме жүргізіледі.

Қақтығысты бейбіт жолмен реттеу шараларын қабылдайды;

Медициналық көрсеткіштер болған жағдайда буллингтен зардап шеккен балаларға медициналық көмек көрсетуге жәрдемдеседі.

Әңгіме жүргізілгеннен кейін 1 жұмыс күні ішінде атқарылған жұмыс нәтижелері туралы ақпаратты білім беру ұйымының басшысына тапсырады.

БАЛАҒА ҚАТЫСТЫ БУЛЛИНГТІҢ (ҚУДАЛАУДЫҢ) АЛДЫН АЛУ ЕРЕЖЕЛЕРІ

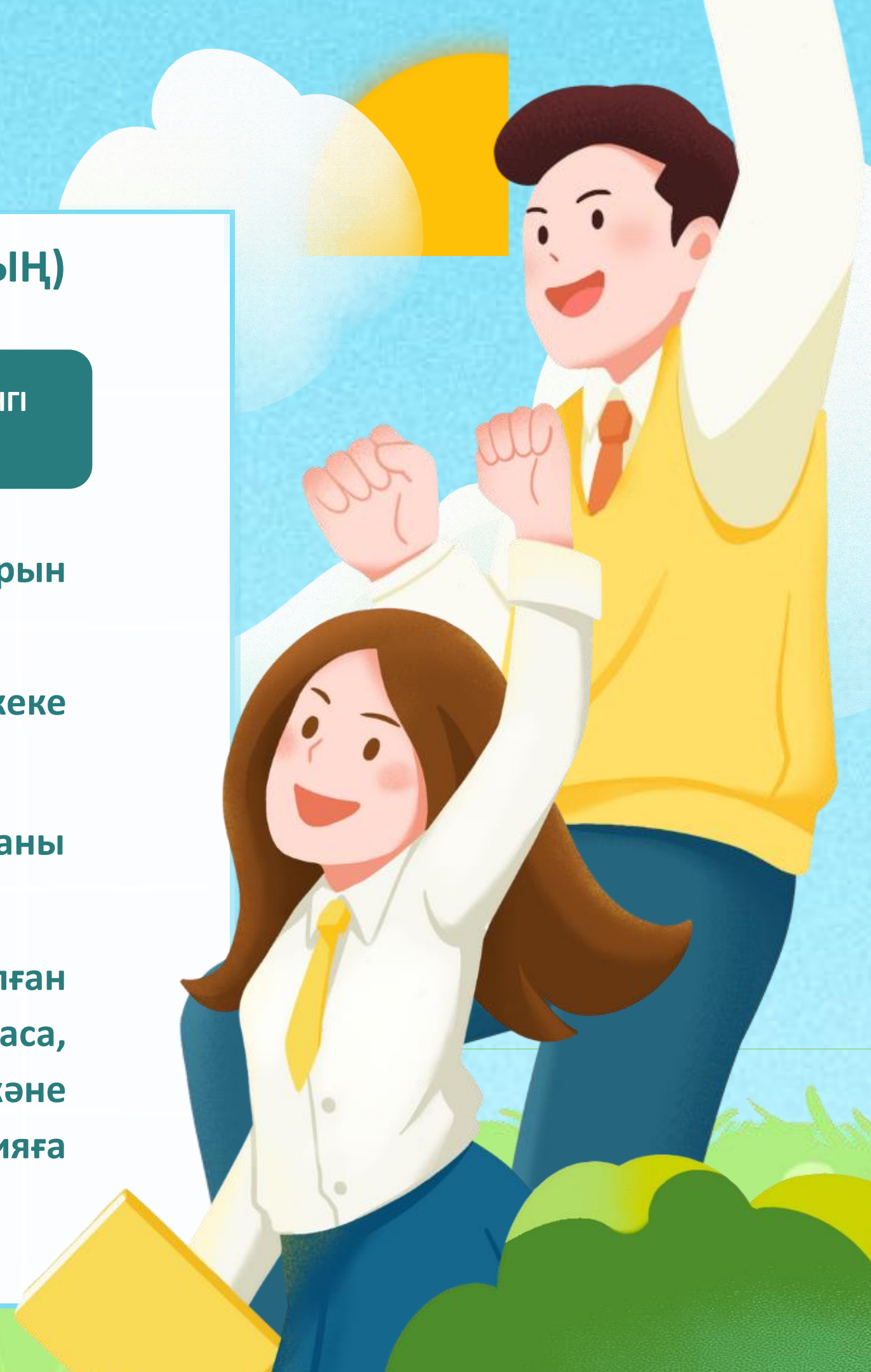
БІЛІМ БЕРУ ҰЙЫМЫНЫҢ БІЛІМ БӨЛІМІ ШЕШІМІН АЛҒАННАН КЕЙІНГІ
ӘРЕКЕТ АЛГОРИТМІ

зардап шеккен балаға арналған жеке жұмыс жоспарын жасайды

қудалауды бастаған/инициатор балаға арналған жеке жұмыс жоспарын жасайды

бала мен қудалауды бастаған/инициатор баланы мектепішілік есепке қояды

егер бала мінез-құлқында мектепішілік есепке қойылған күннен бастап 6 ай ішінде оң өзгерістер байқалмаса, материалдар кәмелетке толмағандардың істері және олардың құқықтарын қорғау жөніндегі комиссияға ұсыныстар қарастыру үшін жолданады

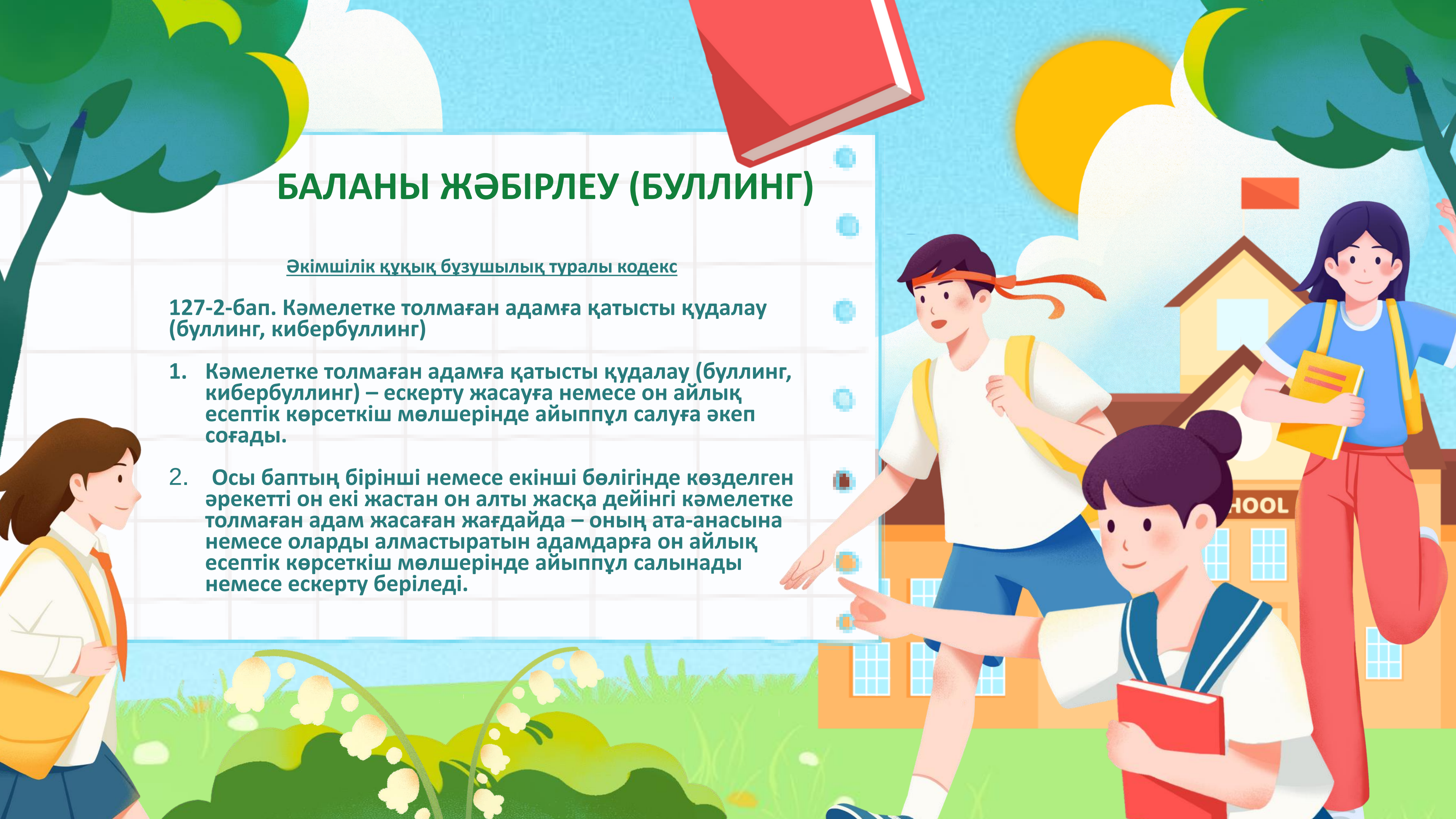

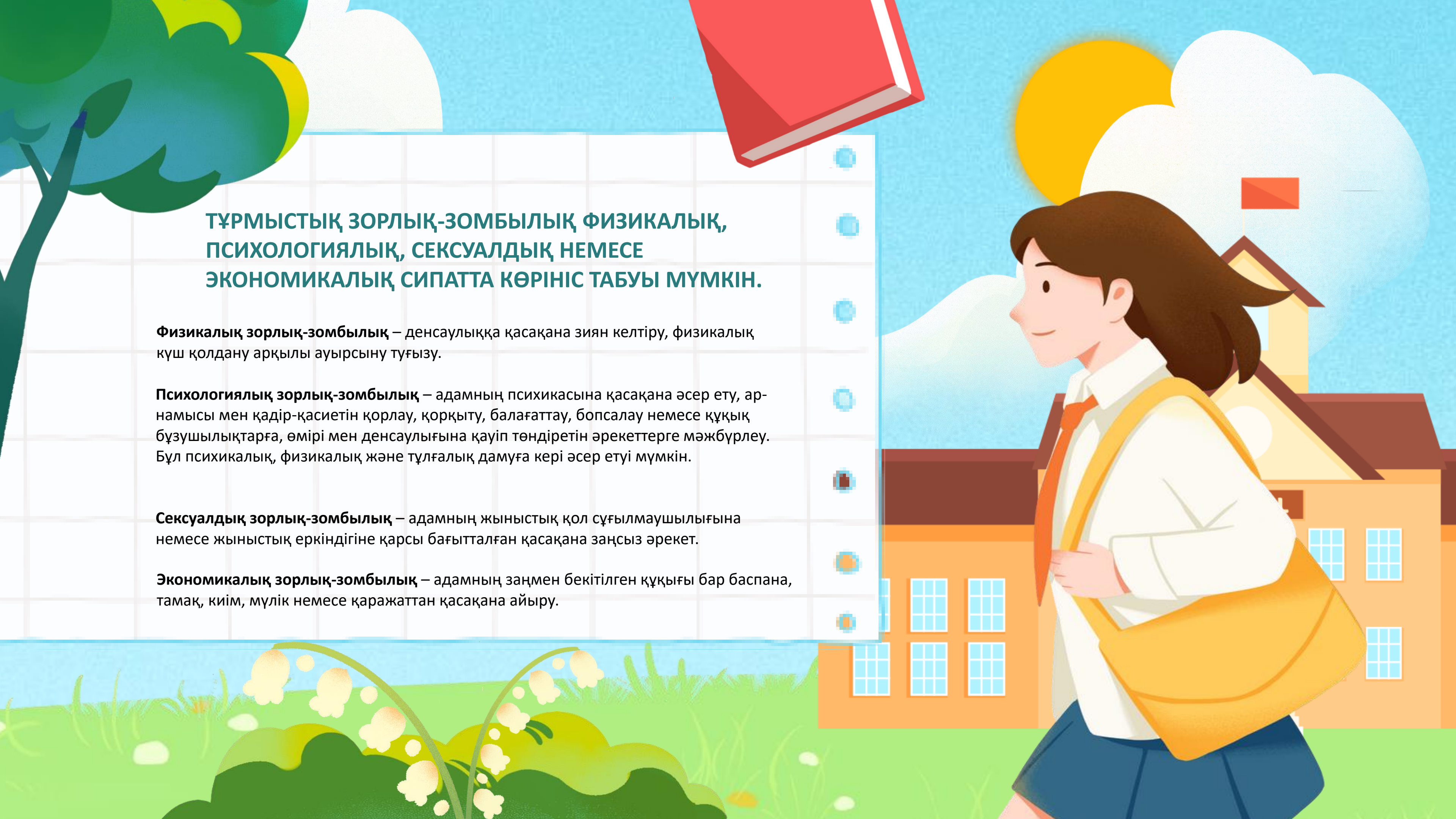
БАЛАНЫ ЖӘБІРЛЕУ (БУЛЛИНГ)

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекс

127-2-бап. Кәмелетке толмаған адамға қатысты қудалау (буллинг, кибербуллинг)

1. Кәмелетке толмаған адамға қатысты қудалау (буллинг, кибербуллинг) – ескерту жасауға немесе он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.
2. Осы баптың бірінші немесе екінші бөлігінде көзделген әрекетті он екі жастан он алты жасқа дейінгі кәмелетке толмаған адам жасаған жағдайда – оның ата-анасына немесе оларды алмастыратын адамдарға он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салынады немесе ескерту беріледі.

The background of the page features a colorful illustration. On the right, a young girl with brown hair, wearing a white shirt, a red tie, and a blue skirt, is walking towards the left. She is carrying a large yellow backpack. Behind her is a two-story orange school building with several windows and a red flag on top. The sky is blue with a large yellow sun and a white cloud. In the top left corner, there is a green tree. A large red book is floating in the air above the grid. The bottom of the page shows green grass and some yellow flowers.

ТҰРМЫСТЫҚ ЗОРЛЫҚ-ЗОМБЫЛЫҚ ФИЗИКАЛЫҚ, ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ, СЕКСУАЛДЫҚ НЕМЕСЕ ЭКОНОМИКАЛЫҚ СИПАТТА КӨРІНІС ТАБУЫ МҮМКІН.

Физикалық зорлық-зомбылық – денсаулыққа қасақана зиян келтіру, физикалық күш қолдану арқылы ауырсыну туғызу.

Психологиялық зорлық-зомбылық – адамның психикасына қасақана әсер ету, арнамысы мен қадір-қасиетін қорлау, қорқыту, балағаттау, бопсалау немесе құқық бұзушылықтарға, өмірі мен денсаулығына қауіп төндіретін әрекеттерге мәжбүрлеу. Бұл психикалық, физикалық және тұлғалық дамуға кері әсер етуі мүмкін.

Сексуалдық зорлық-зомбылық – адамның жыныстық қол сұғылмаушылығына немесе жыныстық еркіндігіне қарсы бағытталған қасақана заңсыз әрекет.

Экономикалық зорлық-зомбылық – адамның заңмен бекітілген құқығы бар баспана, тамақ, киім, мүлік немесе қаражаттан қасақана айыру.

№1 КЕЙС ТАЛДАУ

ЖАҒДАЙ: Сыныпта бір оқушыны үнемі мазақтап, қорлайды. Үзіліс кезінде сыныптастары оны ренжітетін лақап аттармен атап, күледі, итеріп жібереді. Мұғалім бұл мазақ сөздерді естігенімен: «Мән берме, балалар осылай әзілдейді», – деп жауап берген. Кейде педагог: «Күшті болу керек, мән берме», – деп қосып айтқан. Зардап шеккен баланың ата-анасы оның мектепке барғысы келмейтінін, басының ауыратынын айтып шағымданатынын және таңертең үнемі жылайтынын байқаған.

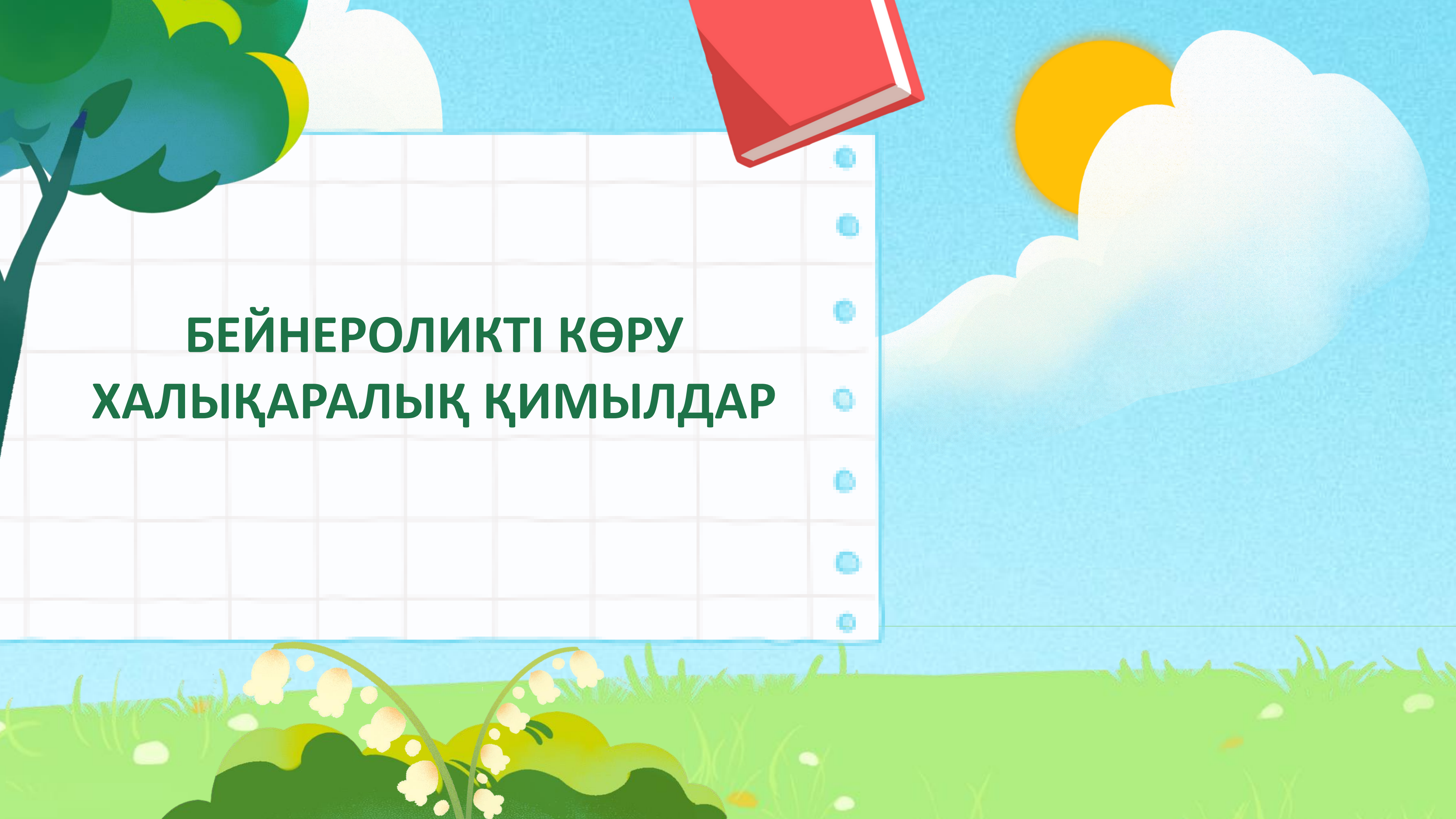

№2 КЕЙС ТАЛДАУ

Жағдай:

Мектеп чатында бірнеше оқушы сыныптас қыз туралы мазақтайтын мемдер мен қорлайтын суреттер жасайды, сабақта оның сәтсіз жауаптарының скриншоттарын жариялап, оларды намысқа тиетін сөздермен жазады. Қыз чатта жауап беруді тоқтатты, онлайн сабақтардан қашқақтайды, әлеуметтік желідегі парақшасын жауып қойды. Мұғалім бұл жағдайдан хабардар болғанымен: «Менің араласуға құқығым жоқ, бұл мектептен тыс жағдай, үйде өздерің шешіңдер», – деді.

БЕЙНЕРОЛИКТІ КӨРУ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚИМЫЛДАР